VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointialueiden talouden yleisesittely

KUNTA- JA HYVINVOINTIJAOSTO 8.10.2024

Hyvinvointialueiden rahoitus valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2025
28.89.31 ja 28.89.32

budjettineuvos Virpi Vuorinen, budjettiosasto

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus (28.89.31) on ensi vuonna n. **26,2 mrd. euroa**
  - Rahoitus kasvaa noin **1,6 miljardia euroa** vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Rahoituksen todellinen kasvu on noin **2,2 miljardia euroa**, kun huomioidaan vuoden 2024 talousarvioon sisältynyt noin 530 miljoonan euron osuus vuoden 2023 rahoituksesta.
    - Vuoden 2023 alijäämän perusteella maksettava jälkikäteistarkistus lisää rahoitusta n. **1,41 mrd. euroa** (sisältäen indeksikorotuksen ja palvelutarpeen kasvun).
    - Indeksikorotus (3,00 %) lisää rahoitusta n. **800 milj. euroa**, sisältäen n. 67 milj. euroa jälkikäteistarkistuksen indeksikorotusta.
    - Palvelutarpeen kasvu lisää rahoitusta n. **270 milj. euroa**, sisältäen n. 29 milj. euroa jälkikäteistarkistuksen palvelutarpeen kasvua.
    - Hallituksen päättämät tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset vähentävät rahoitusta n. **289 milj. eurolla** ja siirtymätasaukset **67 milj. eurolla**.

- Hyvinvointialueiden rahoituslain mukaiseen lisärahoitukseen (11 §) on varattu 1 milj. euroa (28.89.32).

Rahoituksen tasoon vaikuttavat tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset (288,5 milj. euroa)

Vähennyksinä on huomioitu:

- hoitotakuun pysyttäminen 14 vuorokaudessa ja edelleen muuttaminen kolmeen kuukauteen 121,2 milj. euroa
- terveydenhuollon asiakasmaksujen korottaminen 150 milj. euroa
- ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen keventäminen 0,6:een 45 milj. euroa
- lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku 23 vuoteen, säästövaikutuksen kasvu 12 milj. euroa
- ajokorttitarkastusten rajaaminen palveluvalikoiman ulkopuolelle 5 milj. euroa
- sosiaalityöntekijöiden sijaisena toimivien kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen 2 milj. euroa
- tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvan varmistamisen kustannusvaikutuksen muutos 0,3 milj. euroa

Lisäyksinä on huomioitu:

- vammaispalvelulain soveltamisalan muuttaminen 24,8 milj. euroa
- lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistaminen (terapiatakuu) n.22,2 milj. euroa
- lisäksi pääministeri Orpon hallituksen toimia edeltäneisiin säädösmuutoksiin perustuva rahoituslisäys on n. 17,1 milj. euroa

- Tehtävämuutosten on arvioitu vähentävän alueiden kustannuksia yhtä paljon kuin rahoitusta, joten ne eivät ennakkoarvion mukaan vahvista eivätkä heikennä hyvinvointialueiden taloutta.

- Usean tehtävämuutosehdotuksen taustalla on kyse siitä, miten henkilöstön heikko saatavuus on haastanut hyvinvointialueita sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Henkilöstöpula on lisännyt kustannuspaineita ja vaikeuttanut palvelujen järjestämistä. Ehdotusten tarkoituksena on helpottaa lakisääteisten tehtävien toimeenpanoa sekä vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon lisähenkilöstön rekrytointiin ja hankintaan liittyvää kustannuspainetta.

- Julkisen talouden kestävyyden kannalta on olennaista, että hyvinvointialueiden menojen kasvu saadaan taittumaan. Toisaalta myös palvelujärjestelmän kestävyys edellyttää tätä.

Hyvinvointialueiden talouden tilannekuva

johtava erityisasiantuntija Antti Väisänen, kunta- ja alueosasto

Hyvinvointialueiden talouden kehitys 2023-2024

- Taulukossa kuvattuna hyvinvointialueiden talouden tunnuslukujen kehitystä uusimpien vuoden 2024 tilinpäätösennusteiden perusteella
- Kasvua erityisesti henkilöstömenoissa (+4,7%)
- Palvelujen ostojen kasvu tasoittunut selvästi vuodesta 2023
- Tilikauden alijäämä kasvamassa 1,4 miljardiin euroon
- Lainakannan ennakoidaan kasvavan 5,4 miljardiin euroon

Tunnusluku	TP2023	TA2024	TPE2024	*Muutos TPE24-TA24, %*	Muutos TPE24-TP23, %
Toimintatuotot	**3 698**	3 596	**3 733**	*3,8 %*	**0,9 %**
Toimintakulut	**27 797**	28 033	**28 798**	*2,7 %*	**3,6 %**
Henkilöstömenot	**11 503**	12 157	**12 038**	*-1,0 %*	**4,7 %**
Palvelujen ostot	**12 435**	12 056	**12 730**	*5,6 %*	**2,4 %**
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	**1 734**	1 673	**1 759**	*5,2 %*	**1,5 %**
Avustukset	**633**	600	**654**	*9,0 %*	**3,4 %**
Muut toimintamenot	**1 494**	1 547	**1 616**	*4,5 %*	**8,2 %**
Toimintakate	**-24 091**	-24 429	**-25 057**	*2,6 %*	**4,0 %**
Valtion rahoitus	**23 169**	24 082	**24 084**	*0,0 %*	**4,0 %**
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	**3**	-77	**-38**		
Vuosikate	**-919**	-424	**-1 012**	*138,4 %*	**10,0 %**
Poistot ja arvonalentumiset	**397**	441	**410**	*-7,1 %*	**3,2 %**
Satunnaiset erät + (-)	**-12**	0	**0**		
Tilikauden tulos	**-1 329**	-866	**-1 422**	*64,2 %*	**7,0 %**
Tilinpäätössiirrot	**-3**	2	**2**		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-1 327**	-864	**-1 420**	***64,4 %***	**7,0 %**
Lainakanta	**4 811**	5 705	**5 438**	*-4,7 %*	**13,0 %**

TP=tilinpäätös, TA=talousarvio, TPE=tilinpäätösennuste

Lähde: Valtiokonttori, VM

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointialueiden talouden tilanne

- Hyvinvointialueiden toimintamenojen arvioidaan kasvavan vuodesta 2023 yhteensä noin 3,6% ja toimintatulojen noin 0,9%. Menojen kasvua erityisesti henkilöstömenoissa
- Palvelujen ostoissa (sis. vuokratyö) on edelleen kasvua, mutta tilanne tasoittunut vuodesta 2023
- Tilinpäätösennusteiden mukaan hyvinvointialueiden yhteenlasketun **alijäämän ennakoidaan kasvavan noin 1,42 miljardiin euroon vuonna 2024.**
- Alueelliset erot talouden tilassa ja näkymissä ovat merkittävät. Vuoden 2024 alijäämien ennakoidaan vaihtelevan (-25€/as., -482€/as.)
- Tilanne on erityisen huolestuttava etenkin niillä alueilla, joilla sekä vuoden 2023 että 2024 alijäämä näyttäisi kasvavan suureksi.
- Tilanteen kehittymistä seurataan. Vuoden 2023 perusteella melko suuretkin aluekohtaiset muutokset ovat vielä mahdollisia loppuvuodesta 2024.
- Vuoden 2025 raportoidut talousarviotiedot saadaan tammikuussa

Hyvinvointialueiden ennustekuva

erityisasiantuntija Jukka Hytönen, kansantalousosasto

Hyvinvointialueet, taustaoletuksia ennusteessa

- Menojen kasvu perustuu palvelutarpeen kasvuun, hintaennusteisiin ja päätöksiin (hallituksen ja alueiden)
- Palkankorotukset perustuvat sopimuksiin, vuodesta 2025 alkaen sopimuskorotukset oletetaan yleisen ansiotason ennusteen mukaisiksi, jonka lisäksi sovittujen palkkaohjelmien korotukset. Tulevissa palkkaneuvotteluissa voi toteutua tätä alemmat tai korkeammat korotukset.
- Alueiden omia toimia arvioitu mukaan varovaisesti (n. 0,4 mrd. tänä vuonna ja 0,2 mrd. sekä vuonna 2025 että 2026). Ei ole tehty oletuksia että alueet kattaisivat kertyneet alijäämät tms.
- Valtion rahoituksessa jälkikäteistarkistuksen määränä kehyksiin varattu summa, ei ennusteen tuloskehityksen mukainen arvio.

Hyvinvointialueiden ennustekuva

- Hyvinvointialueiden v. 2023 oli vaikea
  - Tulos -1,3 mrd. alijääminen
  - Menojen kasvu nopeaa
- Menojen kasvu jatkuu v. 2024 hitaampana, mutta alijäämä ei vielä korjaannu, vaikka sopeutustoimia tehdään ja hintojen kasvu hidastuu.
- Vuonna 2025 rahoitusta korjataan v. 2023 alijäämän takia mikä parantaa alijäämää
- Ennustettu menojen kasvu keskimäärin 4 % vuodessa. Menojen kasvun taustalla hintojen kasvu (3½ %), palvelutarpeella pienempi vaikutus (n. 1 %)

Hyvinvointialueiden ennuste

mrd. euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintakulut	**28,2**	**29,5**	**30,7**	**31,6**	**32,6**	**33,6**
muutos, %		4,5 %	4,2 %	2,9 %	3,1 %	3,1 %
Toimintatuotot	**4,2**	**4,6**	**5,0**	**4,8**	**4,7**	**4,7**
muutos, %		7,9 %	9,4 %	-4,6 %	-1,8 %	-0,2 %
Toimintakate	**-24,0**	**-24,9**	**-25,7**	**-26,8**	**-27,9**	**-28,9**
muutos, %		3,9 %	3,2 %	4,4 %	3,9 %	3,6 %
Valtionrahoitus	23,2	24,1	26,2	27,1	28,0	28,1
josta jälkikäteistarkistus	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	0,5
Rahoitustuotot ja - kulut	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Vuosikate	**-0,8**	**-0,9**	**0,4**	**0,1**	**-0,1**	**-1,0**
Poistot	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	**-1,3**	**-1,5**	**-0,3**	**-0,5**	**-0,8**	**-1,7**
Tulorahoituksen korjauserät	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8
Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-1,7**	**-1,9**	**-0,5**	**-0,8**	**-1,0**	**-1,8**
Nettokustannukset	**24,5**	**25,6**	**26,5**	**27,6**	**28,7**	**29,8**
muutos, %		4,4 %	3,5 %	4,4 %	4,0 %	3,8 %

Taustamateriaali: aluekohtaiset tiedot

Alijäämäennusteen kehitys alueittain vuonna 2024

- Hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä on kasvamassa **vuonna 2024 tilinpäätösennusteiden perusteella 1,4 miljardiin euroon**
- Tilanne on heikentynyt suurimmalla osalla alueista kevään arvioista

Alue	Tilinpäätös-ennuste*	Kevään arvio**	Talousarvio***	Muutos (€) keväästä	Muutos (%) keväästä	Muutos (€) talousarviosta	Muutos (%) talousarviosta
Etelä-Karjala	-39,0 milj.€	-50,0 milj.€	-31,9 milj.€	11,0 milj.€	22 %	-7,1 milj.€	-22 %
Etelä-Pohjanmaa	-49,4 milj.€	-32,0 milj.€	-35,6 milj.€	-17,4 milj.€	-55 %	-13,8 milj.€	-39 %
Etelä-Savo	-40,5 milj.€	-40,5 milj.€	-49,2 milj.€	0,0 milj.€	0 %	8,8 milj.€	18 %
Helsinki	-33,0 milj.€	-35,0 milj.€	-4,5 milj.€	2,0 milj.€	6 %	-28,5 milj.€	-634 %
Itä-Uusimaa	-46,1 milj.€	-30,5 milj.€	-15,8 milj.€	-15,6 milj.€	-51 %	-30,2 milj.€	-191 %
Kainuu	-27,3 milj.€	-25,0 milj.€	-26,9 milj.€	-2,3 milj.€	-9 %	-0,4 milj.€	-2 %
Kanta-Häme	-81,7 milj.€	-66,0 milj.€	-66,9 milj.€	-15,7 milj.€	-24 %	-14,8 milj.€	-22 %
Keski-Pohjanmaa	-22,0 milj.€	-18,0 milj.€	1,9 milj.€	-4,0 milj.€	-22 %	-23,9 milj.€	-1271 %
Keski-Suomi	-112,3 milj.€	-103,0 milj.€	-50,4 milj.€	-9,3 milj.€	-9 %	-61,9 milj.€	-123 %
Keski-Uusimaa	-55,1 milj.€	-46,5 milj.€	-32,5 milj.€	-8,6 milj.€	-19 %	-22,6 milj.€	-70 %
Kymenlaakso	-73,9 milj.€	-65,0 milj.€	-65,2 milj.€	-8,9 milj.€	-14 %	-8,7 milj.€	-13 %
Länsi-Uusimaa	-12,2 milj.€	-12,0 milj.€	-3,8 milj.€	-0,2 milj.€	-2 %	-8,4 milj.€	-218 %
Lappi	-70,0 milj.€	-70,0 milj.€	-38,5 milj.€	-0,0 milj.€	-0 %	-31,5 milj.€	-82 %
Päijät-Häme	-61,8 milj.€	-52,0 milj.€	-33,6 milj.€	-9,8 milj.€	-19 %	-28,2 milj.€	-84 %
Pirkanmaa	-69,4 milj.€	-67,0 milj.€	-23,6 milj.€	-2,4 milj.€	-4 %	-45,9 milj.€	-195 %
Pohjanmaa	-47,3 milj.€	-38,5 milj.€	-33,9 milj.€	-8,8 milj.€	-23 %	-13,5 milj.€	-40 %
Pohjois-Karjala	-32,0 milj.€	-22,5 milj.€	-15,0 milj.€	-9,5 milj.€	-42 %	-17,0 milj.€	-114 %
Pohjois-Pohjanmaa	-90,0 milj.€	-60,0 milj.€	-60,1 milj.€	-30,0 milj.€	-50 %	-29,9 milj.€	-50 %
Pohjois-Savo	-94,6 milj.€	-96,0 milj.€	-36,6 milj.€	1,4 milj.€	2 %	-58,0 milj.€	-159 %
Satakunta	-87,7 milj.€	-62,0 milj.€	-56,8 milj.€	-25,7 milj.€	-41 %	-30,9 milj.€	-55 %
Vantaa ja Kerava	-112,9 milj.€	-100,0 milj.€	-100,2 milj.€	-12,9 milj.€	-13 %	-12,6 milj.€	-13 %
Varsinais-Suomi	-161,7 milj.€	-160,0 milj.€	-84,7 milj.€	-1,7 milj.€	-1 %	-77,0 milj.€	-91 %
Yhteensä	**-1 420,0 milj.€**	**-1 251,5 milj.€**	**-863,8 milj.€**	**-168,5 milj.€**	**-13 %**	**-556,2 milj.€**	**-64 %**

*Valtionrahoitus korjattu vastaamaan VM:n 27.6.2024 julkaistua rahoituslaskelmaa
**Hyvinvointialueen keväällä käytyjen keskustelujen perusteella arvioima todennäköinen skenaario
***Hyvinvointialueen Valtionkonttorille alkuvuodesta 2024 ilmoittama talousarvio

Lähde: Valtionkonttori, VM

Kumulatiivinen alijäämä per asukas 2024 lopussa: Tilinpäätös 2023 + tilinpäätösennuste 2024, €/as.

- Alueelliset erot talouden tilassa ovat suuret
- Arvio kumulatiivisesta alijäämästä vuosilta 2023 ja 2024 on kasvamassa suurimmillaan yli 900 euroon asukasta kohti. Pienimmillään Helsingissä muutama euro asukasta kohti
- Manner-Suomi yhteensä noin 490€/as

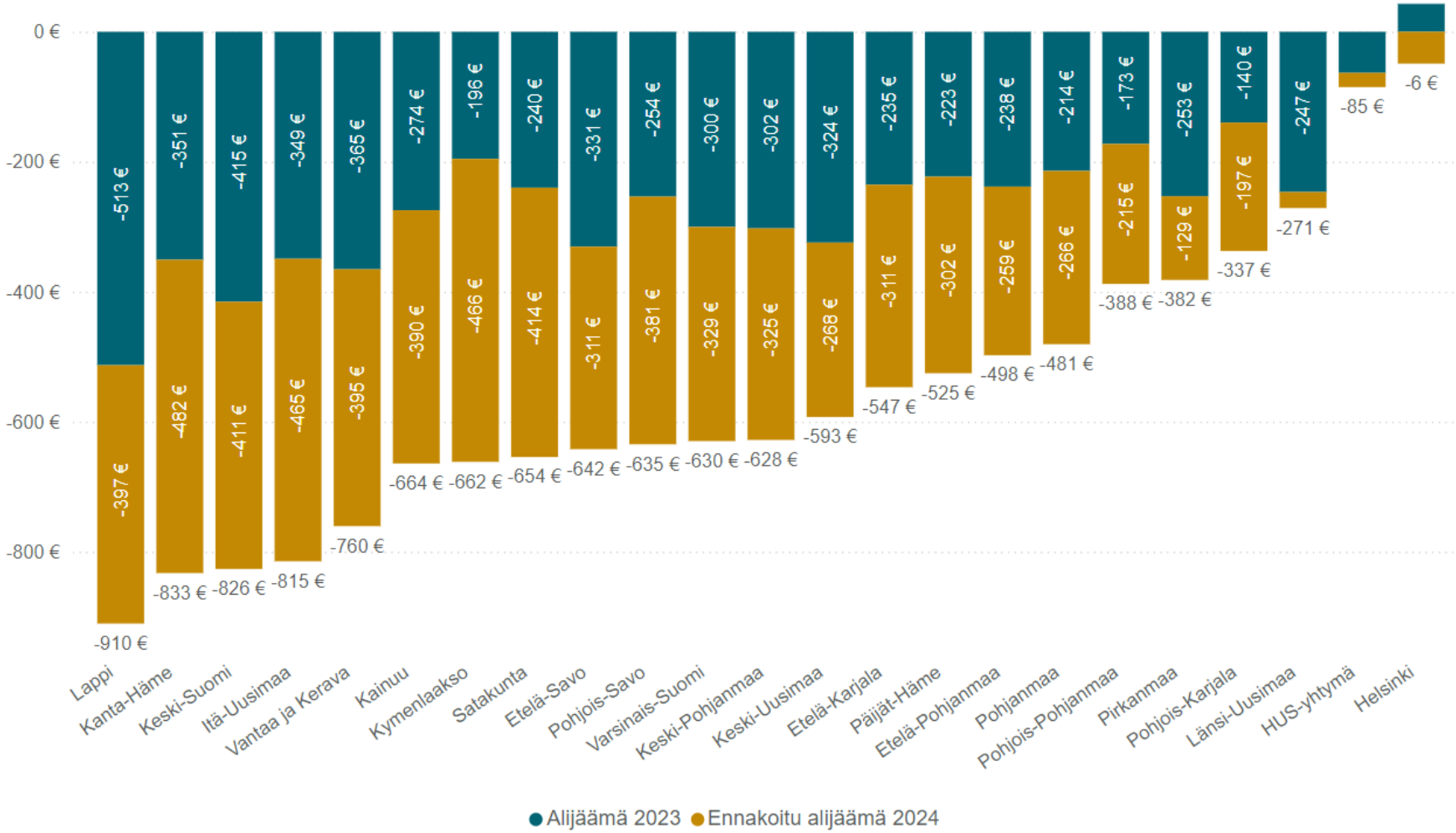

Lähde: Valtionkonttori, VM

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

VIRPI.VUORINEN@GOV.FI
ANTTI.VAISANEN@GOV.FI
JUKKA.HYTONEN@GOV.FI
JENNI.KELLOKUMPU@GOV.FI